2008 m. gegužės 22 d. Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių vyriausybių atstovų išvados dėl kūrybingumo ir inovacijų skatinimo pasitelkiant švietimą ir mokymą

(2008/C 141/10)

TARYBA IR TARYBOJE POSĖDŽIAVĘ VALSTYBIŲ NARIŲ VYRIAUSYBIŲ ATSTOVAI,

PRIMINDAMI išvadų priede pateikiamas šio klausimo politines prielaidas, taip pat atsižvelgdami į 2008 m. balandžio 9–10 d. Brdo įvykusią konferenciją „Inovacijų ir kūrybingumo skatinimas: mokyklų veiksmai sprendžiant ateities visuomenės problemas“,

PAŽYMI, KAD

1. Nors valstybės narės visapusiškai atsako už savo švietimo ir mokymo sistemų organizavimą bei turinį, kūrybingumo ir inovacijų skatinimas – sritis, kurioje siekiant kokybės ir veiksmingumo nacionaliniu bei regiono lygiu, galėtų būti naudingas bendradarbiavimas Europos lygiu.

2. Dabartinėje darbo programoje „Švietimas ir mokymas 2010 m.“ remiami Europos bendri tikslai kokybės, prieigos bei atvirumo plačiajam pasauliui srityse siekiant veiksmingumo ir teisingumo. Kadangi kūrybingumas ir novatoriški gebėjimai taip pat yra itin svarbūs Europos tvariam ekonominiam ir socialiniam vystymuisi, šiems klausimams turėtų būti skiriamas didesnis dėmesys vykdant būsimą Europos bendradarbiavimą švietimo srityje.

3. Visais švietimo ir mokymo lygiais galima prisidėti prie kūrybingumo ir inovacijų skatinimo įgyvendinant mokymąsi visą gyvenimą: ankstyvaisiais švietimo etapais daugiausia dėmesio skiriama motyvacijai, mokėjimo mokytis gebėjimams ir kitoms kompetencijoms, o vėlesniais etapais – pagrindinis dėmesys skiriamas konkretiems gebėjimams bei kūrybai ir naujų žinių bei idėjų pritaikymui.

MANO, kad

1. Kūrybingumas yra svarbiausias inovacijų šaltinis; o inovacijos savo ruožtu pripažįstamos pagrindiniu ekonomikos augimo ir gerovės kūrimo veiksniu, pokyčių socialinėje srityje pagrindu ir svarbiausia priemone sprendžiant visuotines problemas, pavyzdžiui, susijusias su klimato kaita, sveikatos apsauga ir tvariu vystymusi.

2. Didėja poreikis imtis veiksmų nacionaliniu lygiu, taip pat bendradarbiauti ES lygiu siekiant platesnio užmojo pokyčių, kurie būtini, kad mokyklos parengtų mokinius tinkamai spręsti svarbius sparčiai kintančio pasaulio iššūkius ir problemas.

3. Švietimo bei mokymo sistemos ne tik vykdo svarbiausią uždavinį – užtikrinti svarbiausių kompetencijų įgijimą ir suteikti tvirtus būtiniausius gebėjimus, bet ir gali atlikti itin svarbų vaidmenį vystant kūrybinius ir inovacinius gebėjimus, kaip svarbiausius veiksnius didinant ateityje ekonomikos konkurencingumą ir prisidedant prie asmens gerovės.

4. Švietimo sistemos jau mokyklos lygiu privalo konkrečias žinias bei gebėjimus plėtoti kartu su bendraisiais gebėjimais, susijusiais su kūrybingumu, pavyzdžiui, smalsumu, intuicija, kritiniu bei horizontaliuoju mąstymu, problemų sprendimu, eksperimentavimu, pasirengimu rizikuoti ir gebėjimas mokytis iš klaidų, vaizduotės ir hipotetinio argumentavimo naudojimu, taip pat su verslumu.

5. 2006 m. ES rekomendacijoje ([1]) apibrėžti aštuoni bendrieji visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimai yra susiję su tais, kurie ypatingai svarbūs kūrybingumui ir inovaciniams gebėjimams. Kaip dalis varomosios jėgos kuriant įtrauktimi, kultūrų įvairove ir žiniomis grindžiamą visuomenę, visų pirma būtini gebėjimai ir kompetencijos, kurias pasitelkiant žmonės galėtų pasinaudoti palankia proga, kurią atveria pokyčiai, išliktų imlūs naujoms idėjoms ir gerbtų bei vertintų kitų žmonių vertybes.

6. Pripažįstant tai, kad įvairovė ir daugiakultūrinė aplinka gali skatinti kūrybingumą, integruojanti švietimo politika, kurios tikslas yra tolerancija ir tarpusavio supratimas, turi galimybę didėjančią Europos visuomenių kultūrų įvairovę paversti vertybe siekiant kūrybingumo, inovacijų ir ekonomikos augimo.

7. Mokyklų dalyvavimas naujų ir skirtingų tinklų, visų pirma įkurtų vietos bendruomenėje, veikloje, gali padėti mokykloms pasiekti švietimo tikslų, taip pat prisidėti prie kūrybingumo ir inovacijų skatinimo. Švietimo, dirbančiųjų ir pilietinės visuomenės partnerystės iš esmės yra itin svarbios numatant profesinio bei socialinio gyvenimo kintančius poreikius ir prisitaikant prie jų: stažuočių, bendrų projektų, mokymosi bendradarbiaujant ir ne švietimo įstaigų specialistų vedamų kursų metu mokytojams ir mokiniams gali būti suteiktos galimybės susipažinti su naujomis idėjomis.

8. Mokytojų vaidmuo yra itin svarbus puoselėjant ir remiant kiekvieno vaiko kūrybinį potencialą ir jie gali prie to prisidėti kūrybingiau organizuodami mokymo procesą.

([1]) 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos 2006/962/EB rekomendacija dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų (OL L 394, 2006 12 30, p. 10).

Šiuo atžvilgiu labiau asmeniniams poreikiams pritaikytais, į besimokantįjį orientuotais metodais švietimo srityje, kurie priderinami prie įvairių besimokančiųjų, įskaitant tų, kurie turi konkrečios srities talentą, poreikių ir gebėjimų, būtų ypač prisidedama skatinant kūrybingumą ir, nepaisant poveikio, kurį ištekliams bei vidaus organizacinei struktūrai turi šių metodų taikymas, stiprinant labiau į praktinius ar į meno dalykus linkusių besimokančiųjų motyvaciją ir pasitikėjimą.

9. Mokytojų švietimo įstaigos taip pat svariai prisideda suteikiant mokymo personalui pokyčiams reikalingas žinias ir kompetencijas, pavyzdžiui, gebėjimus, būtinus skatinti į besimokantįjį orientuotus metodus, bendradarbiavimu grindžiamus darbo metodus ir modernių mokymo priemonių, visų pirma grindžiamų IRT, naudojimą. Mokyklose puoselėjant kūrybinius talentus bei nuostatas taip pat reikia, kad organizacijos kultūra būtų atvira kūrybiškumui ir sukurti iš esmės inovacijoms palankią aplinką, taip pat visais lygiais suburti įsipareigojusią bei pažangiai mąstančią vadovybę.

10. Kadangi vis dažniau yra mokoma darbo vietoje, neformalioje aplinkoje ir laisvalaikio metu – dažnai pasitelkiant IRT grindžiamas naujas priemones bei metodus – kūrybinių ir inovacinių gebėjimų vystymas yra svarbus visiems mokymosi visą gyvenimą aspektams.

11. Būtina, pasitelkiant keitimąsi duomenimis, vykdyti daugiau mokslinių tyrimų, skirtų mokymo rezultatų nustatymo, apibrėžimo ir registravimo metodams transversalių gebėjimų, pavyzdžiui, kūrybingumo ir inovacinių gebėjimų, srityje. Taip pat būtina švietimo politiką formuojantiems asmenims suteikti stipresnę informacijos bazę, skirtą mokymosi visą gyvenimą metu skatinti kūrybingumą ir inovacinius gebėjimus, ir išnagrinėti galimybes, kaip ES galėtų prisidėti prie šio proceso.

RAGINA VALSTYBES NARES

1. Apsvarstyti, kaip remti, viena vertus, žinių bei gebėjimų ir, kita vertus, kūrybingumo glaudesnę sąveiką, taip pat apsvarstyti, kaip geriausiai visuose švietimo ir mokymo lygiuose skatinti, stebėti ir vertinti kūrybingumą bei inovacinius gebėjimus.

2. Skatinti mokytojus stiprinti savo, kaip mokymo proceso pagalbininkų ir kūrybingumo skatintojų, profesinį vaidmenį, padėti mokytojų švietimo institucijoms atitikti mokytojo profesijai keliamus naujus reikalavimus, pavyzdžiui, remiant bendradarbiavimu grindžiamus, į besimokantįjį orientuotus metodus, inovacinę mokymo aplinką ir atvirų švietimo išteklių naudojimą.

3. Skatinti mokymosi kultūrą formuojant platesnės apimties mokymosi bendruomenes, sudarant palankesnes sąlygas švietimą bei susijusias sritis, pavyzdžiui, kultūrą ir dirbančiuosius jungiantiems tinklams bei partnerystėms – įtraukiant pilietinę visuomenę ir kitus suinteresuotuosius subjektus – ir jas remiant.

PRAŠO VALSTYBIŲ NARIŲ IR KOMISIJOS

1. Apsvarstyti, ar nereikėtų į vykdomo ir ateityje numatomo Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje tikslus, įtraukti kūrybingumo ir inovacinių gebėjimų skatinimą, kuriuo būtų siekiama tuo pat metu skatinti bei remti 2006 m. rekomendacijos dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų įgyvendinimą; ir išnagrinėti tinkamas bei veiksmingas priemones Europos lygiu, pavyzdžiui, mokymąsi bendradarbiaujant, siekiant šių tikslų visuose švietimo ir mokymo lygiuose ir atsižvelgiant į mokymosi visą gyvenimą perspektyvą.

2. Skatinti kultūrinę veiklą, kultūrų dialogą ir bendradarbiavimą vietos, regionų, nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu siekiant vystyti kūrybingumui bei inovacijoms ypač palankią aplinką.

3. Siekiant prisidėti prie kūrybingumo ir inovacijų skatinimo kurti sinergijas aktyvai bendradarbiaujant su atitinkamomis tarptautinėmis institucijomis, visų pirma Europos Taryba, UNESCO ir OECD tokios srityse kaip, pavyzdžiui, įvairias kultūras apimantis švietimas, demokratija, tolerancija ir žmogaus teisės. (Turėtų būti užtikrinta visų valstybių narių teisė dalyvauti šioje veikloje.)

4. Skatinti ir remti praktiškai įgyvendinamos švietimo politikos, susijusios su kūrybinių ir inovacinių gebėjimų skatinimu Europoje, gerosios patirties formavimą, keitimąsi ja ir jos sklaidą.

5. Tinkamai naudotis ES programomis ir dokumentais, skirtais skatinti ir remti kūrybingumą ir inovacinius gebėjimus mokymosi visą gyvenimą proceso visuose etapuose, taip pat pačiu švietimo procesu.

IR PRAŠO KOMISIJOS

1. ES ir valstybių narių lygiu, bendradarbiaujant su Europos ir tarptautinėmis mokslinių tyrimų įstaigomis, remti kūrybinių ir inovacinių gebėjimų skatinimo ir formavimo, pasitelkiant švietimą ir mokymą, srityje atliekamus atitinkamus mokslinius tyrimus ir duomenų analizę bei keitimąsi jais.

2. Rengiant Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokslo srityje po 2010 m. naują strateginę veiklos programą toliau dėti pastangas, kad būtų geriau suvokiami klausimai, susiję su kūrybinių ir inovacinių gebėjimų formavimu pasitelkiant švietimą ir mokymą, apskritai atsižvelgiant į ES įvairiapusę inovacijų politiką.

PRIEDAS

POLITINĖS PRIELAIDOS

1. Švietimo tarybos pranešimas 2001 m. pavasario Europos Vadovų Tarybai ([1]) ir vėliau patvirtinta išsami darbo programa ([2]), kurioje nustatomi Europos švietimo ir mokymo sistemų konkretūs ateities tikslai, įskaitant *žinių visuomenėje reikalingų įgūdžių lavinimą, mokymosi patrauklumo didinimą* ir *darbinės veiklos, mokslinių tyrimų bei plačiosios visuomenės ryšių stiprinimą*;

2. 2006 m. pavasario Europos Vadovų Tarybos išvados, kuriose buvo pabrėžta, jog reikia paspartinti reformas, kad būtų užtikrinama veiksmingų ir teisingų švietimo sistemų aukšta kokybė, ir pripažįstama, kad itin svaru siekti kokybės ir inovacijų visais švietimo ir mokymo lygiais ([3]).

3. 2006 m. lapkričio mėn. Tarybos išvados dėl švietimo ir mokymo veiksmingumo ir teisingumo, kuriose teigiama, kad švietimo institucijos turėtų skirti pagrindinį dėmesį platesnei mokymosi aplinkai, siekdamos skatinti ir išlaikyti veiksmingumą, teisingumą ir gerovę apskritai ([4]);

4. 2006 m. gruodžio mėn. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų, kurioje pabrėžiama, jog kritinis mąstymas, kūrybingumas, iniciatyvumas, problemų sprendimas, pavojaus įvertinimas, sprendimų priėmimas ir konstruktyvus jausmų valdymas vaidina pagrindinį vaidmenį ugdant visus aštuonis bendruosius gebėjimus ([5]);

5. 2006 m. gruodžio mėn. Tarybos išvados dėl ES lygio veiksmų inovacijų srityje strateginių prioritetų ([6]), kuriose švietimas apibrėžiamas kaip inovacijų išankstinė sąlyga ir teigiama, kad švietimo sistema nuo ankstyvojo amžiaus turi ugdyti talentus ir kūrybingumą, ir kurios buvo priimtos reaguojant į 2006 m. rugsėjo 13 d. Komisijos komunikatą Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Žinių taikymas praktikoje: įvairialypė ES naujovių strategija“ ([7]).

6. 2007 m. gegužės mėn. Komisijos komunikatas „Europos kultūros globalizuotame pasaulyje darbotvarkė“, kuriame teigiama, kad reikia toliau tyrinėti ir remti kultūros vaidmenį skatinant ir puoselėjant kūrybingumą ir naujoves ir, kad kūrybingumas – naujovių pagrindas ([8]);

7. 2007 m. gegužės mėn. Tarybos išvados dėl pažangos, padarytos įgyvendinant Lisabonos tikslus švietimo ir mokymo srityse, stebėsenos rodiklių ir gairių darnios sistemos, kuriose pripažįstama, kad darnios rodiklių ir gairių sistemos nustatymas yra nuolatinis konsultacijomis pagrįstas procesas ([9]);

8. 2007 m. lapkričio mėn. Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių vyriausybių atstovų išvados dėl mokytojų švietimo kokybės gerinimo, kuriomis susitarta skatinti įgyti kompetencijas, kurios sudarytų sąlygas mokytojams įgyti naujų žinių ir būti novatoriškais užsiimant analitine praktika ir moksliniais tyrimais ([10]);

9. Tarybos ir Komisijos parengta darbo programos „Švietimas ir mokymas 2010“ įgyvendinimo 2008 m. pažangos bendra ataskaita „Mokymasis visą gyvenimą žinioms, kūrybiškumui ir inovacijoms skatinti“, kurioje pabrėžiama, kad norint užtikrinti mokslinių tyrimų vykdymą ir inovacijų diegimą, reikia plėsti gyventojų gebėjimų bazę ir tai, kad visose švietimo ir mokymo sistemose ir lygiuose reikia plėtoti kompetenciją ir bendruosius gebėjimus ([11]);

10. Švietimo tarybos parengtos pagrindinės gairės, skirtos 2008 m. pavasario Europos Vadovų Tarybai, kuriose teigiama, kad tiek švietimas, tiek mokymas gyventojams turi užtikrinti įvairiapusių žinių bei gebėjimų pagrindą ir ugdyti besimokančiųjų kūrybingumą ir novatoriškus gebėjimus ir kad šiuo tikslu visų lygių mokymo programos turėtų būti plėtojamos taip, kad geriau ugdytų besimokančiųjų kūrybingumą ir novatoriškus gebėjimus ([12]);

([1]) *Konkretūs švietimo ir mokymo sistemų ateities tikslai*. Švietimo tarybos pranešimas Europos Vadovų Tarybai (dok. 5980/01).
([2]) *Išsami darbo programa dėl tolesnės veiklos siekiant švietimo ir mokymo sistemų tikslų Europoje*, paprastai vadinama darbo programa „Švietimas ir mokymas 2010 m.“ (OL C 142, 2002 6 14, p. 1).
([3]) Pirmininkaujančios valstybės narės išvados, Briuselio Europos Vadovų Taryba, 2006 m. kovo 23–24 d. (dok. 7775/06).
([4]) 2006 m. lapkričio 14 d. Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių vyriausybių atstovų išvados dėl švietimo ir mokymo veiksmingumo ir teisingumo (OL C 298, 2006 12 8, p. 3).
([5]) Rekomendacija 2006/962/EB.
([6]) 2006 m. gruodžio 4 d. Tarybos išvados dėl įvairiapusės inovacijų strategijos: ES lygio veiksmų inovacijų srityje strateginiai prioritetai (dok. 16253/06)
([7]) Dok. 12940/06.
([8]) 2007 m. gegužės 10 d. Komisijos komunikatas Tarybai, Europos parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos kultūros globalizuotame pasaulyje darbotvarkė“ (COM (2007) 242 galutinis).
([9]) 2007 m. gegužės 24 d. Tarybos išvados dėl pažangos, padarytos įgyvendinant Lisabonos tikslus švietimo ir mokymo srityse, stebėsenos rodiklių ir gairių darnios sistemos (OL C 311, 2007 12 21, p. 13);
([10]) 2007 m. lapkričio 15 d. Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių vyriausybių atstovų išvados dėl mokytojų švietimo kokybės gerinimo (OL C 300, 2007 12 12, p. 6).
([11]) Tarybos ir Komisijos parengtas darbo programos „Švietimas ir mokymas 2010“ įgyvendinimo 2008 m. pažangos bendros ataskaitos projektas *„Mokymasis visą gyvenimą – žinioms, kūrybiškumui ir inovacijoms skatinti“* (dok. 5723/08).
([12]) Pavasario Europos Vadovų Tarybai skirtos pagrindinės gairės švietimo/mokymo ir jaunimo srityse (dok. 6445/08).

11. 2008 m. pavasario Europos Vadovų Tarybos išvados, kuriose vienu iš pagrindinių augimo ateityje veiksnių laikomas Europos piliečių inovacijų ir kūrybingumo potencialo, grindžiamo Europos kultūra ir moksline kompetencija, visapusiškas plėtojimas ([1]);

12. Komisijos pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo dėl Europos kūrybiškumo ir naujovių metų (2009 m.) ([2]).

([1]) 2008 m. kovo 13–14 d. Briuselio Europos Vadovų Taryba, pirmininkaujančios valstybės narės išvados (dok. 7652/08).
([2]) Dok. 7755/08.